QUÆSTIO MEDICA.

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis 13. Januarii.

M. ÆGIDIO LE BEL, Consiliario, Serenissimæ Aurelianensium Ducissæ Medico Primario, Præside.

An animi morbis Medicina?

I.

TOTUS homo à naturâ & nativitate morbus, non animo minùs puerascit, crescit, ægrotat, senescit & occidit, quàm corpore: fatum ineluctabile, illi commune cunctis cum animantibus, à primordiis contentiosæ hostiliter indolis ortum; quæ dum amicè collimant, quod rarum, vitæ fovent lares, lethumque properant, cum diffident, quod frequentius. Sit licèt venter docilis, beneque moratus salubri se referciat escâ; sis licèt omnino tutus à gulâ; omnes queis jugiter, miserè & insidiosè torqueris animi affectus, lubrici & præcipites sunt ad morbum & interitum gradus: unde vita brevis & velut umbræ transitus, nostro simul & naturæ errore. Nec est sciscitari, quæ sit perturbationum, cupiditatum & morborum animi

parens, corpus an animus; ſub judice non lis eſt; ab utroque fonte ſcaturiunt, & quæ regere hominem & corpori præëſſe fertur mens, non frænat, ſed commovet; non frangit, ſed interdum ſtimulat; non compeſcit, ſed exacuit; & viriant artus ægræ contagia mentis. Ne tamen opineris cauſis ideo morbificis animam oblædi, & fore Libitinæ prædam: Quandiu materiæ copulatur, trahitur extra metas, cum in animi pathematis, tùm ejus in ægritudinibus; in quibus quotidie titubat ratio; cæſpitat animus; aberrat quoque mens; & objectorum vehementiâ rapitur extra cancellos. His procelloſis æſtibus ſedandis appetitûs ſentientis, præcepta moralia in exhedris Philoſophorum laboriosè congeſta, in vanum ſunt auxilio. In animi morborum impetu, mens materiæ deſponſat injurias; & corpus onuſtum heſternis vitiis animum quoque prægravat unà; atque affigere videtur humo divinæ particulam auræ.

II.

ANIMUS non anima, ſed corporis & animæ ſimul agentium actus præcipuus, gravioribus, imò & curatu difficilioribus afficitur morbis; quidni? etiam hæreditariis, quàm corpus. Anima enim huc uſquè incomprehenſa, necnon incomprehenſibilis, de cujus eſſentiâ ridiculè admodum obganniunt Philoſophi, qui eam definire contendunt, non aqua, non numerus, non ignis, non calor nativus, non ſanguis, non ἐντελέχεια, non actus corporis organici poteſtate vitam habentis; ſed quantum concipi poteſt, vitale flamen, auraque ſpiritalis, innata, à Divinitate effuſa; functionum corporis viventis principium & cauſa; in homine unica; at vi & virtute triplex; ſolâ fide immaterialis perſpecta; corpori obſcurâ unione & vinculis dictu inexplicabilibus concatenata; veluti rea incarcerata, vices & viciſſitudines ſubit ergaſtuli; libera tamen quandiu ſui juris; ſed compedibus corporis quaſi involuta; ut ſervi ergaſtulariis; morem gerit materiei; & ſpirituum corpuſculorum alioquin tenuiſſimorum fere atomorum, ſi velis, faventibus auxiliis, tota in toto, & tota in quâlibet parte, pro perfectiori aut imperfectiori organo-

rum conformatione, & justâ vel indebitâ temperiei dispositione, alacriter aut desidiosè vegetat : dum sibi suisque providet ; obtusè aut acutè sentit, dum urgetur perturbationibus ; rectè aut malè ratiocinatur, cum sensuum exploratorum satellitio imaginatur, intelligit & meminit ; unde quamvis sui semper similis, & naturâ suâ immutabilis, alienas nihilô tamen minùs, corporeas videlicet sustinet motiones & mutationes : quocirca animi moribus præëst temperamentum ; nubila mens & vincta frænis, tuta etiam timet, verenda stolidè spernit, colenda odit, odiosa deperit, adversa cupit & sitit, ex minimis stomachatur, levi & nullâ datâ occasione gaudet & dolet, absque causâ furit & ferit, rarenter aut nusquam sapit, ut plurimum deërrat, hallucinatur, atque delirat. Hinc homo sibi ut homini lupus, milleque malis animi ut vitiis divexatur.

III.

SUPINE' admodum & multiformiter se habent animi, prout fœdâ & multifariâ scatent illuvie corpora, venosumque genus variis humoribus vitiato refertum est crüore. Hinc quamvis animæ naturâ & dignitate pares, major tamen inest animis, quàm corporibus & vultibus dissimilitudo ; quòd illæ immutabilitatis dotis, hi commutationis sortis sint participes ; unde tam dispar morum & animorum discrimen, qui à corporis contage molliter exciti apprimè stimulantur passionibus ad boni studium, aut mali fugam ; effrænatè verò perculsi enixè vexantur ægritudinibus. Hunc subit & subigit in sui perniciem personatâ dulcitudine, suavis initio, dirus postmodum & inenodabilis amor, vigiliarum comes assiduus, mœroris, angoris, & sollicitudinis fons uberrimus, omniumque ferè malorum Lerna, ut & multorum morborum Excetra. Illum ira, furor brevis, rabies dein evasura, adversa quieti & nusquam senescens ut zelotypia, mentis impotem reddit ; & properato derepentè intùs forâs, nonnunquam foris intrò, quod pejus, sanguinis & spirituum motu, universam corporis molem inflammat ; & incentivo posthàc sanguinem humoresque dum retorret æstu, rationem subigit, & de suâ sede dimovet. Is, effusâ

lætitiâ, ingentis doloris & luctûs prænuntiâ, gestit, exultat, bacchatur, & quod putavit fore gaudium, id extitit exitium; quod si vehemens, repentinum, & inexpectatum, ita fatale, ut syncopem & subitaneam necem accersat: quæ fere similia odium sævit in nos symptomata. Cui verò ancipiti mens anxia obstupet formidine, coërcitis intùs spiritibus calore perfusis, cor nimio sanguine & fervore impetitur, premitur & obruitur; algescunt sudore frigido partes extimæ: torpor occupat artus; horrore rigent comæ, vox faucibus hæret: ac veluti flamma in angusto conclavi coarctata marcescit & extinguitur; sic in timore, pessimo rerum interprete, concidunt vires, flaccescunt, & hebescunt spiritus; pallet, contremiscit & languet corpus, ejusque tota invertitur œconomia, alvo ingratis solutâ, & urinâ invitò profusâ; canescunt quoque interdum derepentè capilli, ipsaque mens est in tergoribus. Nec mœrore minùs afficitur animus, quàm affligitur corpus; qui spiritus innatumque calorem dum obterit, menti tenebras & caliginem offundit; dum corpus perpetuis exsiccat vigiliis, animum trahit in aberrationes & hypocondriacos affectus; dùm concoctionem labefactat, sanguinem & humores incrassat, exaggerat, exuritque succum melancholicum, animum simulàc vertiginis, epilepsiæ & fatuitatis labe inficit. Quàm multos quoque videas lucis usuram reddere fastidiosâ excarnificatos superbiâ (*Inquinat egregios adjuncta superbia mores*) urit miserum pectus avaritiæ fœdissima nutrix ambitio: utraque vigilantibus excita curis proprias depascit medullas, cùm aliorum invidet sorti & auro, sibiquè indulgens & livoris comes, crescit in immensum, & alterius rebus marcescit secundis; atque pro diversâ cujuscumquè temperie, variè corpus & animum obledit atque violat. Nec verecundia salva semper res est, bonæ licèt indolis soboles, Diodoro, & Homero olìm capitalis; quæ exolutis affatim spiritibus, aphoniam infert, & interdum è medio tollit ægrotum. Eodem calculo, zelotypia amoris, gloriæ, & ambitionis fidelis asseclа, solis ingeniosis & solertibus intimè, non fatuis & barbaris, familiaris, sagacibus idcircò belluis non ignota, cor-

pus & animum, diceres animam, si sentires, ita inordinatè, impatienter, & impotenter exagitat, ut omne tollat sævioris perturbationis & ferocioris animi morbi punctum; nulla illi mora, nulla requies, nullusque modus; ubique incendium, quo viscera conflagrant & exæstuant spiritus.

IV.

QUI fit? amabo, ut multimodi tot populorum mores à se invicem tantoperè distent; ut tantæ tot hominum tamque disspariter concitentur passiones; ut dissimiles tot animorum nascantur morbi; discrepantes tot mentium virtutes propalentur; varia tot ingeniorum appareant vitia; tam maximè diffidentes tot Sophistarum excogitentur opiniones; & dispariles tot Philosophorum, tot Judicum, totque Theologorum habeantur sententiæ? An putas, hasce tot diversas mortalium motiones & mutationes ab animâ alioquin immutabili proficisci? Neutiquam sanè, sed prodeunt partim ex infinitâ penè elementorum mixturâ, unde numerosa exurgit temperies; partim ex multiformi meatuüm structurâ, quæ simul à commixtis parentum seminibus, calore vivido & spiritu animato perfusis, cum virtutibus & vitiis in progeniem transmittuntur; redit ad authores genus, stirpemque primam degener sanguis refert: Oriuntur quoque partim ab aëre, cœlo & solo; *Temperie cœli corpusque animusque juvatur*; Ver novum blandis dum aspirat favoniis, florido nitet colore facies, & gratissima menti affulget hilaritas; ventres hyeme calidiores, animi tristiores; Thebani agrestes; Orientales Septentrionalibus mansuetiores & prudentiores; Asiani Europæis animo & mente inferiores; Ægyptiacæ mulieres veneris impatientissimæ: necnon etiam illæ corporum & animorum vicissitudines, partim à cibo & potu proveniunt: Quanti enim interest ad vitam alimentum, & ad ejus diuturnitatem castigata vivendi norma; tanti ad frænanda pathemata certus cibariorum modus; & abigendis animi malis apta severaque victûs ratio: adeo ut natura simul & medicina, hominum salutis perstudiosè æmuli, corporis & animi vitia valeant emendare, unamque hanc unâ curam habeant præ-

cipuam, ut quæ extant omnia, etiam quæ veneni ſpeciem præ ſe ferunt, ſe dent & cedant in humanæ ſalutis uſum: Hâc vel illâ veſcendi lege, aut exlege quidlibet edendi conſuetudine, puri vel impuri ſpiritus, defæcatus aut fædatus ſanguis acceptam ab eduliis integritatem aut ſpurcitiem invehunt animæ, & offenſam, ſi Platoni & Galeno fides; nobis verò chriſtianè credentibus in animum, qui bene aut malè revera ſe habet, ad laudabilem & perverſam ſanguinis & ſpirituum temperaturam; iracundus ſi ferVidior, benevolus ſi temperatus, ſegnis ſi frigidior, ſi concitatior audax & temerarius, ſi ſiccior prudens & ſagax, ſi humidior ſtupidus & amens: Unde alliatis & piperatis ferventior factus ſanguis, & tumultuoſiores redditi ſpiritus, proniorem præſtant animum, tum ad iram, tum ad venerem; *Excitat ad venerem tardos eruca maritos*; cum Cerere & Libero non friget Venus; vinum ita obumbrat ſapientiam, ut ex convivâ ſuperciliofo & ex Catone morio fiat & hiſtrio; indefeſsâ crapulâ, ingeniorum peſte, immergitur animus, mentiſque aciem obtundit ingluvies; ſic lurcones corpore ſaginantur, animo macreſcunt; abſtemii ſolertes & perſpicaces? tantùm ad animi virtutes, ſicut & morbos conferunt cibus & potus.

V.

TOT & tantis animi morbis ſi velis occurrere, per te licet, ni tuus gratiſſimus error manus recuſet auxiliares: ad ſacram medicinæ anchoram quàm velociſſimè confugias: opprime dum nova ſunt animi mala ſemina morbi; nam ſerò paratur præſidium, cùm mala per longas invaluere moras. Ab incunabulis natalium primò vitia reſarcias eſt operæ pretium, apto & opportuno nutricis lacte, cum liberaliter bene inſtitutâ educatione, optimis fœtâ & fretâ exemplis; ut naturam, quantùm fieri poteſt, expellas furcâ, nec uſque recurrat: ſit tibi vivendi lex & regula: temperatus evades, ſi temperiùs vivas; & magis ac magis in nos ſævient animi perturbationes & morbi, quò plus turgebit humoribus corpus: ex infenſiſſimâ animo, variorum diſſimiliumque multitudine eduliorum, ſub quorum ſarcinâ & pondere, ut ge-

nit corpus, ita obrutus calor nativus languet varietate distractus, mens quoque à seipsâ diffidens secum discordat: nam statim atque simul assis miscueris elixa, simul conchylia turdis, dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum atque animo lenta feret pituita; sic sanguineus in pituitosum vertitur, biliosus in melancholicum commutatur. Num? te iracundiâ percitum & ferocientem serenitati pristinæ restituet ad lipopsychiam usque, si sit necessum, venæ sectio, aut tenuissimus victus, vel largus frigidæ haustus. Numne? cæcum amoris ignem valent extinguere, labor improbus; intricata negotia, adversa fortuna, gravissimus morbus, fuga, ultrà satietatem & vires ἀφροδισιασμὸς, largissima cruoris effusio, frequens caphuræ, lithospermi aut nenufaris usus; quibus catullientis seminis œstrum orgasmumque compescere & sui impotentem amantium amentium Zelotypiæ furorem arcere, non ita perarduum est. Numquid? securum & audacem ex meticuloso liberalis præstat meri potus; quod idem queunt efficere quàm plurima alia medicamina, ut opium; sicuti quoque perplexis cogitationibus theriacam consulit Galenus, forsitan potiùs recentem, ut mœrori coccinum, & tædio tabacum. Nec inquinabit superbia mores, si sors fortunæ pessima, & res sanitatis minimè secundæ; nec regnandi dira cupido uret per multos dies superbientis animum, si miserum ejus corpus gravioribus & chronicis percellatur morbis. Uno verbo quidquid est morborum animi, compescere aut saltem demulcere poteris; si genio non indulgeas; sed οἰκόσιτος quàm frigidè & parcè victites; si nimiùm sapere nolis; si solutus omni fœnore paterna rura bobus exerceas tuis: si nidulantes in penetralibus diutiùs humores averruncare curaveris; si salutaribus & benignis irrigata succis nituerint viscera; si bilis ferocia sileat; si salsus ichor in venis exundans dulcescat & ablegetur; si pituitæ congeries amandetur, ipsiusque bilis atræ & teterrimæ sævitia obtundatur. Quemadmodum enim accensus sanguis, & putrefacti humores accommodatis & conducibilibus remediis, cum naturâ redeunt in gratiam, & amissa restauratur sanitas; sic abalienatus crüor, atque animi mor-

borum vi & violentiâ inordinati ſpiritus, depravatique humores, appoſitâ & convenienti diætâ, antiquiore & unicâ olim medicinâ queunt redintegrari; ſic nova laudabiliſque inducitur temperies; ab exquiſito temperamento probi mores, & ab optimis moribus frugi animus, integer vitæ, ſceleriſque purus, atque mens ſana in corpore ſano.

Ergo animi morbis Medicina.

Domini Doctores diſputaturi.

M. Ioannes Robert.	*M. Claudius Puylon.*	*M. Abraham Thevart.*
M. Ludovicus Gayant, Medicus Regius.	*M. Claudius Berger.*	*M. Nicolaus Lienard, Cenſor.*
M. Franciſcus Vezou.	*M. Claudius Biendiſant.*	*M. Philippus Douté.*

Proponebat PETRUS GAMARRE Pariſinus Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1684.

Apud Franciſcum Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographum.